

Folytatódtak a szovjet-amerikai tárgyalások

● Moszkva (MTI)
Szovjet hivatalos közlemény szerint kedden Moszkvában folytatódta a szovjet-amerikai tárgyalások. A tárgyalásokat szovjet részről Andrej Gromiko külügyminiszter, amerikai részről Cyrus Vance külügyminiszter vezeti.

A keddi tárgyalási fordulón eszmecsere folytattak mind a kétoldalú kapcsolatok, mind pedig a nemzetközi helyzet kérdéseiről. Megvitatották a közép-európai haderősökkentéssel kapcsolatos elvi kérdéseket és a közel-keleti rendezés problémáit. Tárgyaltak a föld alatti nukleáris kísérletek teljes betiltásáról, a nukleáris fegyverek elterjedésének megakadályozásával összefüggő problémákról, a tömegpusztító fegyverek új fajtáinak betiltásáról és több más intézkedésről a fegyverzetkorlátozás és leszerelés témakörében.

A Pravda keddi számában első oldalon számolt be a szovjet-amerikai tárgyalások megkezdéséről. Leonid Brezsnyevnek az első ülésen való részvételéről. A lap negyedik oldalán, kommentár

nélkül közölte a hétfő délutáni tárgyalásokról szóló jelentést, valamint a villáreggelen elhangzott beszédek kivonatát. A tárgyalások megkezdéséről első oldalon adott hírt a többi moszkvai központi lap is.

Leonyid Brezsnyev jelenléte a megbeszélések hétfő délelőtti első fordulóján megbízható jele annak, hogy bár szovjet értékelések szerint az új amerikai kormány barátságos nyilatkozatokon kívül eddig semmit sem tett a két ország viszonyának tényleges megjavítása érdekében, a szovjet fél hajlandó tiszta lappal kezdeni kapcsolatainak kiépítését a Carter-adminisztrációval.

A hétfői tárgyalásokról kiadott szovjet hivatalos közleményekből és a Vance tiszteletére adott villáreggelen elhangzott beszédekből kitűnik, hogy Leonyid Brezsnyev március 21-i beszédének szellemében szovjet részről mindenekelőtt azt hozták az amerikai kormány képviselőjének tudomására, hogy a Szovjetunió senkinek és semmilyen ürügyrel nem enged meg a belügyeibe való beavatkozást, Vance viszont

erről amerikai újságírók számára hétfőn este tartott sajtótájékoztatóján maga számolt be — olyan értelmű nyilatkozattal választ, amelyben világosan az kitűnik, hogy az amerikai kormány nem mond le az emberi jogok védelme címén folytatott szovjetellenes kampányról.

Hétfőn délután Gromiko és Vance között folytatódta a tárgyalások, amelyeknek fő témája most már a hadászati fegyverzetek korlátozásának kérdése volt. Mint a szovjet részről kiadott hivatalos közlemény ismét aláhúzta, a megbeszélések az 1974. novemberben Vlagyivosztookban létrejött Brezsnyev-Ford megállapodás alapján folytatók. Vance esti sajtótájékoztatóján ezzel kapcsolatban elmondta, hogy az amerikai fél két SALT-tervezetet hozott magával. Amerikai SALT-szakértők az új tervezetek részleteinek ismeretében a sajtótájékoztatót követően megjegyezték, hogy ezek a javaslatok több lényeges pontban eltérnek a vlagyivosztoki keretmegállapodástól.

RÁDIÓTELEX

LÁZÁR GYÖRGY
FOGADTA
TADEUSZ PYKÁT

Lázár György, a kormány elnöke kedden fogadta Tadeusz Pykát, a Lengyel Népköztársaság Minisztertanácsának elnökhelyettesét. A szívélyes légkörű eszmecsere rész vett dr. Szeker Gyula miniszterelnök-helyettes és dr. Stefan Jedrychowski lengyelországi magyarországi nagykövete.

IFJÚSÁGI DELEGÁCIÓ UTAZOTT HAVANNÁBA
Magyar ifjúsági delegáció utazott kedden Havannába a Kubai Kommunista Ifjúsági Szövetség (UJC) III. kongresszusára, a XI. világifjúsági és diákitalakozó nemzetközi előkészítő bizottságának soron következő ülésére, valamint a Demokratikus Ifjúsági Világszövetség végrehajtó bizottságának ülésére. A küldöttséget Borbély Gábor, a Kommunista Ifjúsági Szövetség Központi Bizottságának titkára, a XI. VIT magyar nemzeti előkészítő bizottságának alelnöke vezeti.

BŐVÜL A MAGYAR-LENGYEL BELKERESKEDELMI EGYÜTTMŰKÖDÉS
Kedden dr. Sághy Vilmos és Adam Kowalik belkereskedelmi miniszter megállapodást írt alá a magyar-lengyel belkereskedelmi együttműködés további bővítéséről. A lengyel küldöttség kedden este elutazott hazánkba.

PODGORNIJ MOZAMBIKBAN
Nyikolaj Podgornij, az SZKP KB Politikai Bizottságának tagja, a Legfelsőbb Tanács Elnökségének elnöke kedden Samora Machel, a Mozambiki Népi Köztársaság elnöke meghívására Maputóba érkezett.

EDDIG 575 HALOTT
Legújabb hivatalos jelentések szerint 575-en vesztették életüket a vasárnap este a Tenerife-szigeten bekövetkezett repülőgép-szerencsétlenség során.

Befejeződött a „Szövetség 77” parancsnoki és törzsvezetési gyakorlat

● Budapest (MTI)

Befejeződött az egyesített fegyveres erők egyeztetett képzési terve szerint az egyesített fegyveres erők állományába kijelölt erők parancsnoki és törzsei részvételével március 21-től 29-ig végrehajtott „Szövetség-77” parancsnoki, törzsvezetési gyakorlat, amelyet V. G. Kulikov, a Szovjetunió marsallja, a Varsói Szerződés tagállamai egyesített fegyveres erőinek főparancsnoka vezetett.

A gyakorlaton — V. G. Kulikov marsall vezetésével — az egyesített fegyveres erők törzse, valamint a Magyar Néphadsereg, a csehszlovák néphadsereg és a szovjet hadsereg hadművelési törzsei vettek részt.

A gyakorlat keretében sor került a szövetséges hadsereg hadmérnökei és fegyvernemei közös harctevékenységek megvívásával összefüggő kérdések feldolgozására. A kitűzött feladatok megoldása során debizonyosodott, hogy a tabornokok, tisztek és törzsek hadművelési felkészültsége magas színvonalú. A közös gyakorlat eredményesen hozzájárult a Varsói Szerződés testvéri hadseregeinek, törzseinek további összekovácsolásához, az együttműködés és a fegyverbarátság szilárdításához.

A gyakorlat egyes mozzanatait megtekintette és az értékelésen részt vett Biszku Béla, az MSZMP Központi Bizottságának titkára, Borbándi János, a Minisztertanács elnökhelyettese, Czinege Lajos vezérrezede, honvédelmi miniszter és a Magyar Néphadsereg vezetői. Ugyancsak részt vett a gyakorlat értékelésén az erre az alkalomra hazánkba érkezett Martin Dzur hadserégtábornok, a Csehszlovák Szocialista Köztársaság nemzetvédelmi minisztere, valamint a csehszlovák néphadsereg több más vezetője.

Magyar javaslatok az ENSZ vízügyi konferenciáján

● Budapest (MTI)

A magyar vízügyi küldöttség dr. Gergely István államtitkárnak, az Országos Vízügyi Hivatal elnökének vezetésével hazaérkezett az argentinai Mar del Plata-ból, az ENSZ vízügyi konferenciájáról.

Hazaérkezése után dr. Gergely István, akit az ENSZ vízügyi konferencia alelnökévé választottak, nyilatkozott a nemzetközi találkozóan. A konferencia sok megszerzett tapasztalatokról, a nyilvánulásában kifejezésre magyar küldöttség munkáját, hogy a magyar vízjáról. Elmondta, hogy a ügyi szolgálat sok évtizedes magyar küldöttség a konferencia mindkét bizottság-

ban alkotó javaslatokat tett az árvédelem fejlesztésére, az aszálykárak és a vízszennyezés megelőzésére, az oktatás és a tudományos kutatás időszerű feladataira. A tudományos üléseken elhangzott két magyar hidrológiai előadás feltárta a nagy sikerek vizrendezésénél, valamint a nagy folyók árvédelmenél, szabályozásánál és a vízi erő hasznosításánál szerzett legjobb tapasztalatokat. A konferencia sok megszerzett tapasztalatokról, a nyilvánulásában kifejezésre magyar küldöttség munkáját, hogy a magyar vízjáról. Elmondta, hogy a ügyi szolgálat sok évtizedes magyar küldöttség a konferencia mindkét bizottság-

Belgrád előtt

Biztonságról, enyhülésről

„Nemcsak konstatálni, hanem tovább is fejleszteni”. Ez az egyik igen fontos gondolat L. I. Brezsnyevnek, a szovjet szakszervezetek XVI. kongresszusán elhangzott beszédének abban a részében, amely a közelgő belgrádi találkozóval foglalkozik. A belgrádi találkozó fő tartalma — hangsúlyozta L. I. Brezsnyev — az európai békéről és biztonságról, valamint az európai népek közötti együttműködés fejlesztéséről való gondoskodás kell, hogy legyen.

A népeket lehetetlen meggyőzni arról, hogy a szembenállás jobb, mint a béke. Ennek ellenére az utóbbi időben a „szovjet katonai fenyegetés” jelszavával és az „emberi jogok védelmének” leple alatt a nyugati propagandaközpontok csinnadarrát csapnak a szocialista országok ellen. A kampány kezdeményezői azt remélték, hogy az „emberi jogok védelme” címén bonyolíthatják a nemzetközi helyzetet a belgrádi találkozó küszöbén. Ugyanakkor nyilván nem számoltak az általuk csapott lárma lehetséges következményeivel. Nagyon is természetes, hogy egyes tengerentúli vezető személyiségek politikai rövidlátását kritikával fogadják Nyugat-Európában, ahol egyre kevésbé kívánják a USA külpolitikai tervei szerint cselekedni. A napokban egyebek között Willi Brandt, a Német Szociáldemokrata Párt elnöke kijelentette, hogy aki kezét nyújt az úgynevezett „ellenzéknek”, az több mint, ellentmondásosan, felelőtlenül cselekszik. Annál is inkább, mivel nyilvánvaló, hogy Bukovszkij, Amalrik és hasonlók társai, akik a szocialista rendszer, a szovjet nép rágalmozását választották hivatásukul, és jövődilemforrásukul, tiltakozással saját problémáik megoldására törekvesnek. Oket pártfogolni ellentétes az enyhüléssel; a pártfogók célja: elvonni a közvélemény figyelmét a saját országukban fennálló állapotról, megkísérlni a légkör megmérgezését a jugoszláv fővárosban rendezendő találkozó előtt.

Az Európában elért eny-

hülés sikereiről szólva Brezsnyev a szakszervezeti kongresszuson mondott beszédében hangsúlyozta, hogy Franciaország, az NSZK, Olaszország és Nagy-Britannia vezetői a feszültség enyhítésének, az együttműködésnek a politikája mellett foglaltak állást. Ez alapul szolgál

gál annak feltételezéséhez, hogy L. I. Brezsnyev idei franciaországi és NSZK-beli látogatása újabb ösztönzést ad az említett országok közötti kapcsolatok fejlesztésének.

Jurij Puskin
(APN—KS)

Utószó Shvoy Kálmán naplóreszleteihez

Shvoy Kálmán altábornagy, országgyűlési képviselő, a Nemzeti Egység Pártja, a kormánypárt szegedi elnökének titkos naplójából az 1919 augusztusa—1944 szeptembere közötti időszak bejegyzéseit közöltük: a Horthy-korszakra összpontosítottuk az anyagot. Naplóiban az országos horderejű kérdések éppúgy szerepelnek, mint a helyiek. Mi azonban a közlésnél az elmaradhatatlan országos vonatkozások mellett különösen a szegedi politikai, társadalmi és kulturális eseményeket emeltük ki.

Nem akartunk a provinciális szemlélet veszélyes útjára lépni, azt azonban mindenképpen el akartuk érni, hogy az események egyik közvetlen részeseitől és irányítójától tudják meg, ismerjék meg az ellenforradalmi rendszer „helyi titkain valóit”. Úgy tűnik, ezt sikerült elérni: itt köszönöm meg az érdeklődő telefonokat, a levélben vagy személyesen tett kiegészítéseket és észrevételeket, melyeket további munkánk jegyzetapparátusában hasznosítani tudunk.

Shvoy naplóját 1914. július 25-től 1952. szeptember 15-ig vezette. Látható, hogy sorozatunkban az anyag egy részét ismerhettük meg, a naplók nem közölt nagyobbik részét, főleg az országos vonatkozásokat és összefüggéseket olvasóink a Kossuth Könyvtár gondozásában megjelenő könyvből ismerhetik meg.

Néhány szót még Shvoy naplóvezetési módszeréről. Naplói 22 kötetet, a hozzá később kapcsolt kiegészítések 13 kis kötetet tesznek ki. Shvoy naponta feljegyezte a számára emlékezetes eseményeket, ennél fogva érthető, hogy a feljegyzések az ő egyéni nézőpontját mutatják. Az ilyen feljegyzések általánosak a naplóirodalomban. A folyamatos, naprakész naplóvezetést mutatja, hogy minden esetben az évvel, a hónapjal és a nap megjelölésével kezdi a feljegyzést, majd megjelöli a reggeli ébredés időpontját, ezt követik a napi események, saját tárgyalásainak leírása, és zárásul: délutáni vagy esti naplóvezetés, a lefekvés időpontjának, valamint az időjárásnak a közlése.

Shvoy naplóját a saját maga számára, azonban mégis az utókornak írta. Ez kiderül abból, hogy a köteteket még életében a Szegedi Közjegyzői Hivatalból elkérte, és onnan került az ő kívánságára a levéltár őrzésébe. Ez a cselekedete világosan elárulja: számolt azzal, hogy írása a nyilvánosság elé jut. Bizonyos, hogy a jövőben nyilvánosság szem előtt tartásával naplóvezetésének egész ideje alatt korábbi feljegyzéseit át-

nézte, és azokat kiigazította, mint ahogyan külön is készített kiegészítéseket. Ezért találunk írásában számos esetben olyan feljegyzéseket, amelyek világosan tanúsítják, hogy későbbi nézeteit vitette vissza. Például 1923-ban nyilas érzelmeinek nevez egy személyt, holott akkor ilyen kifejezést még nem ismertek.

Ezenkívül 1932-ben, amikor naprakészen vezetői naplóját letétbe helyezte, külön kiegészítéseket tett az egyes, általa fontosabbnak vélt korabeli bejegyzéseivel. Ezeket azonban külön füzetben vezette, így világosan elkülönül eredeti bejegyzéseitől. Továbbá: Shvoynak nem volt tudomása arról, hogy hozzá hasonlóan Prónay és Zadravec is naplót vezettek. Ez utóbbiak naplói 1963-ban, illetve 1977-ben kerültek nyilvánosságra, s Shvoy naplói ekkor már több mint 10 éve letétként, pánccelszekrény mélyén hevertek.

Páter Zadravec a következőképpen jellemezte Shvoy Kálmánt: „Shvoynak valami félelmetes hatalma, illetőleg híre volt, amely ellen csak titokban mertek panaszkodni. Gyűlölte, utálta mindenki, s mégis jóindulatú volt és kegyeért hajlongtak alantaszai. De más hibáiról is tudott mindenki. Zsarnokul és kegyetlenül kezelte tisztjeit...” A továbbiakban Zadravec megírja, hogy „Shvoy Kálmánnal esett a legtöbb bajom az egész tábori püspökségem alatt. Eleinte jóbarátságban voltunk. A szegedi forradalmak alatt Shvoy nem egészen kifogástalanul viselkedett. Tabódy Zoltó vörösparancsnok mellett szolgált. De ügyesen tudta az ellépés idejét megválasztani.”

Ez összességében a Shvoy által írtakkal: nem vett részt a szegedi Tanácsköztársaság leverésében, de várakozó állásponttal helyezkedve, 1919. áprilisa és augusztusa között az ellenforradalmi erők oldalán sem vállalt szerepet, csak ezt követően. Zadravec keserűen jegyzi meg, hogy később „a felmentett Tabódy mindent megtett Shvoy ellen, de eredménytelenül. Hiába volt Raich tábornok-védőjének minden adatgyűjtése... Shvoy maradt és haladt.” Néhány mondattal odébb Zadravec elismeri Shvoy tehetségét: „Lévének tehát a fiatal Shvoy századosnak az a híre, hogy nagyon tehetséges és kiváló katonára, éppen én voltam az, ki őt az ellenforradalmi mozgalmakba belévettem. Ő mindjárt előkelő helyet kapott a szegedi körletnél, szinte nélkülözhetetlen lett.” Zadravec politikai karrierjének utolsó állomása a frankhamisítás. Így naplója az 1920—1927 közötti események ismeretének értékes forrása, s szintén egykorúak feljegyzései.

Shvoy nem szerepel Prónay naplóiban. Lehetséges azonban, hogy azért nem, mert háromkötetes feljegyzéseiből az első kötet még nem került elő Magyarországon a mai napig. Mai formájában rendelkezésünkre álló szövege — két vastag, gépiratos kötet — későbből, 1943—1944-ből

származik. A hetvenedik életéve felé közeledő Prónay ekkor vetette papírra emlékezeit. De mégsem tekinthető pusztán emlékiratnak, ennél jóval több. Bizonyos ugyanis, hogy Prónay, mikor háromkötetes feljegyzéseit papírra vetette, nem csupán emlékezőtehetségére támaszkodott, hanem nagymértékben felhasználta egykori, jegyzeteit és különös gondnal összegyűjtött dokumentumait. Prónay munkája tulajdonképpen nem napló a szó szoros értelmében, nem naponkénti vagy rövidebb időközönként készített, de az eseményekkel egykorú feljegyzéseket tartalmaz.

Sorozatunkban nem szoltunk arról, hogyan látta saját magát — emberi tulajdonságait és képességeit — Shvoy Kálmán. Most erre is kitérünk, mivel naplóiban erről részletesen szól, amikor nyugdíjaztatása alkalmából visszatért az addigi életútjára. Mindez a naplók 8. kötetében található: „Becsületesség, kötelességteljesítés és szigorú energia, ezek voltak az én jellegzetes tulajdonságaim. Ezeket pedig jó szüleimtől örököltem. A becsületességet, szorgalmat és kötelességteljesítést édesapamtól, az energiát és szigorú, de egyben a jószívűséget édesanyamtól.” Majd így folytatja: „A törzstisztek állandó vizsgáztatásánál, mitől az előmenetelük függött, a szívemre hallgattam, s de sokan lettek nálam ezredesek, akik máshol elbuktak volna. A minősítvényekben is, ha nem tudtam használni valakinek, ártani nem értettem. A kegyetlen parancsnokoknak, mint Falsz László tábornok, lefogtam a kezét. Elmondhatom nyugodtan, hogy féltek tőlem az alárendeltjeim. Tudom azt mondták, hogy túl szigorú, sokszor goromba voltam... Én csak ott, ahol hanyagságot, lustaságot, a kötelességteljesítés hiányát láttam, nyúltam bele energikusan, és megköveteltem a munkát, s mindenkit rákényszerítettem a munkára, s ahol szép szó nem használt, ott használtam energikusabb, sokszor igen hangos eszközöket. De ezekre szükség volt!... Büszkén mondatom, hogy egy tisztet se fenyegettem meg, nem kellett, de lekaptam őket, ha kellett, hogy nem találta meg a kilincset az ajtón a kimenetelnél. De ez nem volt ártalmas a jövőjére. Fenytetés, leminősítés az maradandó lett volna.”

S mint Shvoy folytatja, „alighogy polgár lettem, bevontak a politikába”. Kétségtelen, hogy ezen a területen fellép minden korruptió, sikkasztás ellen, hiszen a korruptiókban szerepet játszó szegedi vezető politikusokat — míg hatalom van a kezében — sorra megbuktatja. Shvoy sem mentes az öngazolás szándékától. Felfigyelhetünk azonban olyan vonásokra, ahol nézeteit németellenesség, továbbá liberális vonások hatják át, olyan időszakban, amikor a hozzá hasonló társadalmában ez még szokatlan volt.

Dr. Pernecki Mihály